

Для підготовки фахівців з кібербезпеки для Національної поліції України на даний час використовується багато критеріїв. Існують особливі вимоги для інспекторів кіберполіції та для спеціальних агентів інформаційних технологій.

По-перше, потрібно мати прагнення до змін. Тобто повинно бути бажання розвитку самого підрозділу і прагнення втілити до життя цілі, які поставлені перед підрозділом. По-друге, особа повинна бути громадянином України, досягти 21-річного віку та не мати судимостей. По-третє, рекомендовано мати юридичну освіту. Звичайно, є випадки, коли людина може не мати саме юридичної освіти, але це бажаний критерій при відборі. Важливим критерієм є володіння українською мовою, а також іноземною (бажано англійською). Якщо говорити про інспектора кіберполіції, то йому необхідно володіти гарними фізичними навичками, а також знати чинне законодавство України у сфері правоохоронної діяльності.

Звичайно, оскільки кіберполіція займається протидією злочинів у кіберпросторі, то кожен кіберполіцейський повинен володіти основами комп'ютерної грамотності на рівні досвідченого користувача, мати мінімальні навички комп'ютерно-технічних досліджень, а також аналітичні здібності. Зрозуміти, як стався злочин у кіберпросторі, без аналітичних здібностей неможливо.

Спеціальному агенту з інформаційних технологій потрібні навички, які відрізняються від навичок інспектора. А сам спеціальний агент повинен розуміти принципи організації мережної безпеки, мати навички роботи у сфері обчислювальної техніки та програмування (досвід програмування мовами високого та низького рівня і реверс-інжинірингу шкідливого програмного забезпечення), ну і звісно схильність до аналізу слідів, залишених у ході атак експлоїтів та шкідливого забезпечення.

Взагалі, при підготовці фахівців з кібербезпеки виникають деякі труднощі: при відборі закривають очі на відсутність деяких навичок у спеціальних агентів або недостатню фізичну підготовку інспекторів. Крім того злочинці при вчиненні комп'ютерних злочинів все частіше використовують шифрування для приховування їх слідів, що підвищує складність їх розкриття.

Україна рухається вперед на шляху розвитку власної кіберполіції. Для покращення результатів роботи цього підрозділу необхідно більш якісно відбирати працівників, а відібраних тренувати та навчати у повному обсязі. Важливим є застосування у повсякденній роботі передового досвіду працівників кіберполіції з інших країн. А найголовніше – це політична воля до змін! Якщо послідовно дотримуватися поставлених цілей та вимог, то українська кіберполіція буде якісно працювати й забезпечувати громадянам захист їх прав і свобод.

Одержано 03.11.2017

УДК 340.1

Юлія Олегівна БЕЗУСА,

*старший викладач кафедри теорії та історії держави і права
факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0494-6525>*

ДЕЯКІ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Динаміка суспільного життя детермінує інтенсивність нормотворчого процесу, внаслідок чого в нашій країні прийнято величезну кількість різноманітних правових нормативних актів. Своєю чергою, Кабінетом Міністрів України, як вищим державним органом в системі органів виконавчої влади, приймаються нові, змінюються існуючі, відміняються застарілі нормативно правові акти. Це об'єктивно призводить до нагромадження нормативно-правового матеріалу, незручностей у користуванні ним, виникнення спірних питань та колізій.

Для спрощення та ефективності орієнтування в такому великому нормативному матеріалі його слід не тільки якісно постійно оновлювати, але й приводити до певної системи. Тому нагальною науковою та прикладною є проблема впорядкування зазначених актів за визначеною методологією. Як вказує Т. В. Гавашелі, проблеми систематизації існують в правових системах, що

належать до різноманітних типів. Порівняльний аналіз вказує на те, що їхнє вирішення стосується не тільки законодавчої техніки, але й сутнісних питань права, в т. ч. питання щодо його раціоналізації [1].

А. І. Граціанов зазначив, що систематизації¹ та уніфікації нормативних актів в правовій теорії не приділяється належної уваги, незважаючи на те, що законодавство на сучасному етапі не завжди встигає за розвитком суспільства, часом суперечить уже прийнятим нормативно-правовим актам. В результаті з'являються акти, що фактично не діють; в деяких з них зустрічаються повторення, неясності, помилки, а інколи – прогалини і неузгоджені положення. Все це свідчить про необхідність удосконалення існуючих нормативно-правових актів шляхом їх опрацювання та усунення відмінностей у схожих явищах, що істотно вплине на систематизацію й уніфікацію законодавства. Водночас, нормативно-правові акти видаються різними органами, мають неоднакову юридичну силу, не співпадають за часовим виміром, поширюються на різних суб'єктів і територіальний простір. Тому природно, що з часом між ними виникають суперечності, а збільшення кількості нормативних матеріалів ускладнює їх використання. Крім того, акти, видані в різні періоди часу, неоднаково регулюють суспільні відносини. Але законодавство не може функціонувати належним чином, якщо воно не є системою, складові якої тісно взаємопов'язані та узгоджені, взаємовплив яких ретельно регламентується чіткою ієрархічною побудовою [3, с. 3].

О. М. Чашин у систематизації нормативних правових актів розрізняє правотворчий та інформаційно-правовий аспекти. Систематизація в правотворчому аспекті – це спосіб оптимізації законодавства. Вона пов'язується з обліком цих актів, ведінням контрольного екземпляра, створенням і функціонуванням пошукової системи, виданням довідок за законодавством, належить до сфери правової інформатизації [4, с. 24].

У юридичній літературі вказуються наступні цілі систематизації законодавства (у правотворчому аспекті): а) забезпечення доступності законодавства, полегшення пошуку необхідної норми; б) зручність користування ним; в) усунення застарілих норм права, «розчищення» законодавства; г) виявлення й вирішення юридичних конфліктів (колізій); д) виявлення й ліквідація прогалин; е) оновлення законодавства.

Систематизація нормативно-правових актів в інформаційно-правовому аспекті має специфічні цілі, серед яких потрібно назвати: а) облік нормативно-правових актів; б) поділ їх за рубриками; в) підтримка нормативно-правових актів в контрольному стані; г) забезпечення функціонування пошукової системи; д) видача змісту нормативно-правових актів і довідок за законодавством на підставі запиту користувача тощо [5].

За цих обставин дослідження феноменології систематизації підзаконних нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України та вироблення єдиної цілісної концепції із зазначеного питання виявляється як важливе наукове завдання, що має теоретичну та практичну значимість. При цьому окремо слід зазначити, що з часів проголошення незалежності України в нашій державі підзаконні нормативно-правові акти уряду не піддавалися жодній систематизації та упорядкуванню. Отже, визначення оптимальних способів систематизації нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, наукове передбачення її результатів є важливим кроком на шляху до побудови правової держави. Разом з тим, діюча нормативно-правова база, котра визначає нормотворчу компетенцію Кабінету Міністрів України (Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 № 794-VII, Регламент Кабінету Міністрів України, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 № 950), не містить жодних правових приписів та вказівок про те, яким чином цей орган вищої державної виконавчої влади має упорядковувати видані ним норми права. Крім того, у науковому середовищі не має однозначної позиції з приводу можливих (належних) способів систематизації зазначених нормативно-правових актів. Як вказує Є. А. Гетьман, функції нормотворчої діяльності органів виконавчої влади – це певні напрямки нормотворчої діяльності відповідних органів стосовно підзаконних нормативно-правових актів. Функції нормотворчості, їх зміст відіграють важливу роль під час дослідження питань нормотворчої діяльності органів виконавчої влади, вбачається,

¹ В науковій літературі систематизацію законодавства розглядають як діяльність спрямовану на впорядкування та вдосконалення нормативно-правових актів, приведення їх до єдиної внутрішньої погодженої системи, у теорії права традиційно визначається чотири форми систематизації законодавства: облік, інкорпорація, консолідація та кодифікація [2].

що всі вони взаємопов'язані і реалізуються в нормотворчому процесі. Функціями нормотворчої діяльності органів виконавчої влади в Україні є: функція підзаконної конкретизації первинного регулювання суспільних відносин (створення підзаконних нормативно-правових актів); функція удосконалення законодавства (вчинення дій із внесення змін, доповнень або викладення нормативно-правового документа у новій редакції); функція очищення законодавства (вчинення дій із визнання певного акта таким, що втратив чинність або його скасування); функція впорядкування підзаконних нормативно-правових актів (діяльність із систематизації підзаконних нормативно-правових актів, шляхом паперового та електронного обліку, кодифікації, інкорпорації та консолідації) [6].

Впорядкування нормативно-правових актів як одну з функцій нормотворчої діяльності органів виконавчої влади Є. А. Гетьман розуміє як діяльність уповноважених органів нормотворення із систематизації підзаконних нормативно-правових актів, що здійснюється шляхом паперового та електронного обліку, кодифікації, інкорпорації та консолідації [6]. Водночас, С. С. Алексєєв вважає, що кодифікація – це такий вид правотворчості, під час якої забезпечується єдине та упорядковане нормативне регламентування даного виду суспільних відносин шляхом видання єдиного юридично та логічно цілого внутрішньо узгодженого нормативного акту (Основ, Кодексу), що виражає юридичну своєрідність та зміст відповідного підрозділу системи права [7, с. 492].

Виходячи із того, що а ні ст. 117 Конституції України², а ні в ст. 49 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р., № 794-VII³ не передбачають видання нормативно-правових актів у вигляді кодексів, єдиною можливою формою систематизації нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України може служити консолідація нормативно-правових актів. Під нею розуміється діяльність пов'язана із підготовкою та прийняттям укрупненого нормативно-правового акта на базі об'єднання розрізнених нормативно-правових актів, виданих у різний час щодо одного предмета правового регулювання, без зміни їх змісту [2].

Список бібліографічних посилань

1. Гавашели Т. В. Систематизация законодательства в Англии. *Наука и образование: хозяйство и экономика; право и управление*. 2014. Август. URL: http://www.journal-nio.com/index.php?option=com_content&view=article&id=2615&Itemid=136 (дата звернення: 03.10.2017).
2. Риндюк В. І. Облік та інкорпорація законодавства як інформаційні передумови його систематизації // *Právna veda a prax v tretom tisícročí* : 27–28 február, 2015. С. 19–21. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32612492.pdf> (дата звернення: 05.10.2017).
3. Граціанов А. І. Процес систематизації та уніфікації законодавства і розвиток правової системи України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2004. 17 с.
4. Чашин А. Н. Теория юридической систематизации. М. : Дело и Сервис, 2010. 208 с.
5. Калініченко А. І. Теоретичні аспекти систематизації митного законодавства. *Проблеми законності*. 2011. Вип. 113. С. 199–205. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2011_113_25 (дата звернення: 30.10.2017).
6. Гетьман Є. А. Функція упорядкування підзаконних нормативно-правових актів в нормотворчому процесі органів виконавчої влади України. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Вип. 2, т. 3. С. 56–59. URL: http://www.lj.kherson.ua/2014/pravo02/part_3/13.pdf (дата звернення: 30.10.2017).
7. Алексєєв С. С. Собрание сочинений. В 10 т. Т. 3: Проблемы теории права : курс лекций. М. : Статут, 2010. 781 с.
8. Конституція України : закон України від 28.06.1996 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254-к/96-вр> (дата звернення: 30.10.2017).

² Відповідно до ст. 117 Конституції України, Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання. Акти Кабінету Міністрів України підписує Прем'єр-міністр України. Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади підлягають реєстрації в порядку, встановленому законом [8].

³ Згідно зі статтею 49 зазначеного Закону, Кабінет Міністрів України на основі та на виконання Конституції і законів України, актів Президента України, постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, видає обов'язкові для виконання акти – постанови і розпорядження. Акти Кабінету Міністрів України нормативного характеру видаються у формі постанов Кабінету Міністрів України. Акти Кабінету Міністрів України з організаційно-розпорядчих та інших поточних питань видаються у формі розпоряджень Кабінету Міністрів України [9].

9. Про Кабінет Міністрів України : закон України від 27.02.2014 № 794-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18> (дата звернення: 30.10.2017).

Одержано 06.11.2017

УДК 351.74:[378.6:001.895](477)

Ольга Ігорівна БЕЗПАЛОВА,

доктор юридичних наук, професор,

завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції

факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2886-695X>

ВПРОВАДЖЕННЯ ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стимулювання державою інноваційної діяльності у сфері вищої юридичної освіти сприятиме подальшому гарантуванню якості вищої юридичної освіти, визначенню механізм оцінювання якості такої освіти, позитивному економічному розвитку України, організації якісного контролю за впровадженням наукових досягнень у сфері вищої юридичної освіти у практичну діяльність правоохоронних органів. Вищі навчальні заклади системи МВС України беруть активну участь у впровадженні сучасних інноваційних методів освітньої діяльності у таких формах: освітній процес; наукова діяльність; правова освіта населення. В рамках кожної із окреслених форм широко застосовується комплексний підхід до вироблення та реалізації управлінських рішень у сфері вищої юридичної освіти.

1. Освітній процес. Необхідною умовою забезпечення нормального функціонування системи органів Національної поліції України є формування та реалізація кадрової політики, орієнтованої, у першу чергу, на забезпечення висококваліфікованими працівниками, зокрема, шляхом вироблення та впровадження в освітній процес цілого комплексу сучасних інноваційних методів освітньої діяльності. Зміст освітнього процесу у ВНЗ системи МВС України полягає у підготовці за допомогою сучасних інноваційних методів викладання висококваліфікованих і компетентних працівників із відповідними особистими та професійними якостями, наданні їм необхідних знань, умінь і навичок для якісного виконання своїх обов'язків у майбутній професійній діяльності щодо забезпечення законності та правопорядку в державі, охорони прав і свобод громадян. Одним із інноваційних методів є запровадження у навчальний процес технології дистанційного навчання.

2. Наукова діяльність: а) участь у формуванні державної політики у правоохоронній сфері (розробка проектів нормативно-правових актів, які стосуються різноманітних аспектів забезпечення законності та правопорядку як на загальнодержавному, так і регіональному рівні; аналіз нормативно-правових актів); б) підготовка на замовлення практичних підрозділів органів поліції науково-методичних рекомендацій, які стосуються різноманітних аспектів практичної діяльності, з їх обов'язковим впровадженням; в) розробка монографій, підручників, посібників тощо.

3. Правова освіта населення. Основними завданнями даного напрямку є підвищення рівня правової підготовки населення, насамперед учнівської та студентської молоді; інформування населення про правову політику держави та законодавство. Проведення заходів щодо правової освіти населення повинно сприяти формуванню у населенні правослухняної поведінки та призвести до мінімізації порушень вимог нормативно-правових актів. Одним із інноваційних методів освіти в рамках даного напрямку є функціонування юридичних клінік, що надають безоплатну первинну правову допомогу малозабезпеченим верствам громадян (пенсіонери, студенти, учасники АТО) у формах консультацій (в тому числі в режимі он-лайн), підготовки проектів звернень та позовів, здійснення правоосвітницької та право виховної роботи.

Перспективною формою впровадження сучасних інноваційних методів освітньої діяльності в діяльність вищих навчальних закладів системи МВС України є проходження стажування науково-педагогічними працівниками ВНЗ МВС, які мають спеціальні звання поліції, у практичних